

Vergaderjaar 2018–2019

32 623

Actuele situatie in Noord-Afrika en het Midden-Oosten

Nr. 256

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 april 2019

In reactie op het verzoek van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken van 21 februari jl. stuur ik u hierbij een update over de actuele situatie in Egypte. Ik ga daarbij specifiek in op de ontwikkelingen met betrekking tot de mensenrechtensituatie, de recente executies en de ontwikkelingen met betrekking tot de Grondwet.

Ontwikkelingen in Egypte, het land met de grootste bevolking aan de zuidgrenzen van Europa, hebben potentieel een grote impact op de regio, op Europa, en dus op Nederland. Met honderd miljoen inwoners staat Egypte voor een kwart van de bevolking van het Midden-Oosten en het Suezkanaal is een onmisbare schakel in de internationale handel, 7% van de wereldhandel vaart er doorheen. Daarnaast is Egypte een belangrijke speler op het regionale toneel, op thema's die ook Nederland aangaan. Het land speelt bijvoorbeeld een sleutelrol in de intra-Palestijnse verzoening, het Midden-Oosten Vredesproces en ontwikkelingen in en rond Gaza. Er zijn daarnaast meer gezamenlijke belangen, zoals de conflicten in Libië en Syrië, de strijd tegen terrorisme en het beheersen van migratiestromen en klimaatverandering. Nederland beschouwt Egypte daarom als een belangrijke partner in een instabiele regio, waarmee reeds in eerdere fasen decennialang een ontwikkelingssamenwerking werd onderhouden.

Nederland en de regio zijn gebaat bij een stabiel en welvarend Egypte. De binnenlandse situatie in Egypte is echter fragiel. De noodzakelijke economische hervormingen, die de autoriteiten sinds november 2016 na het sluiten van een miljardenovereenkomst met het IMF doorvoeren, trekken een zware wissel op een groot deel van de bevolking. Uitblijvende democratische vooruitgang en het gebrek aan ruimte voor andersdenkenden om zich hierover uit te spreken komen de stabiliteit niet ten goede. Dit alles tegen de achtergrond van exponentiële bevolkingsgroei,

klimaatverandering en een gespannen veiligheidssituatie geven reden tot zorg over de stabiliteit van Egypte op de lange termijn.

De Nederlandse inzet in Egypte richt zich daarom op thema's die de inclusieve en duurzame ontwikkeling van het land ten goede komen, met name op het gebied van watermanagement en landbouw, maar ook op sociaaleconomische vooruitgang voor vrouwen en jongeren en het bieden van perspectief voor in Egypte aanwezige vluchtelingen. Daarnaast ondersteunt Nederland de *Multinational Force and Observers* in de Sinaï, die het in 1978 gesloten vredesverdrag tussen Egypte en Israël monitoren, maar ook de veiligheidsdialoog tussen deze twee landen faciliteren om de vrede en veiligheid in de regio te bevorderen. Vanzelfsprekend vormt een kritische dialoog met de Egyptische autoriteiten, over ontwikkelingen die de weg naar een vrije en inclusieve samenleving in Egypte in de weg staan, een belangrijk onderdeel van de inzet van het kabinet.

Ontwikkelingen m.b.t. de Grondwet

Op 14 februari jl. stemde het Egyptische parlement over het in behandeling nemen van amendementen op de in 2014 aangenomen Grondwet. In totaal stemden 485 van de 596 parlementariërs voor het in behandeling nemen van het voorstel, waarin onder andere de presidentiële termijn van vier naar zes jaar wordt verlengd. Tevens bevat het voorstel een transitie-clausule, waardoor de Egyptische president Sisi zich na afloop van zijn huidige termijn opnieuw verkiesbaar kan stellen en potentieel tot 2034 aan de macht kan blijven. De amendementen hebben ook consequenties voor de scheiding der machten, omdat de rechterlijke macht onder vergaande controle van de president komt te staan. Het kabinet acht dit een zorgelijke ontwikkeling.

Het Egyptische parlement buigt zich momenteel over de inhoud van de voorgestelde amendementen, waarna een stemming zal volgen. Indien een tweederdemeerderheid van het parlement voor de amendementen stemt, zal vervolgens een nationaal referendum gehouden moeten worden.

Nederland volgt de ontwikkelingen met betrekking tot deze grondwetswijziging op de voet en onderhoudt hierover nauw contact met gelijkgezinde landen. Het is uiteindelijk aan de Egyptische bevolking om zich middels een referendum uit te spreken over de voorgestelde aanpassingen van de Grondwet.

De doodvonnissen

Op 20 februari jl. werden negen personen in Egypte geëxecuteerd, nadat zij ter dood waren veroordeeld vanwege vermeende betrokkenheid bij de moord op de Egyptische procureur-generaal Hisham Barakat in 2015. Kort daarna werden nog eens zes personen geëxecuteerd. De woordvoerder van VN-Hoge Commissaris voor de Mensenrechten Michelle Bachelet heeft zich in stevige bewoordingen uitgelaten over de kwestie en stelde dat er geen sprake was van een eerlijk proces. Nederland zet zich, onder meer via de EU, in voor wereldwijde afschaffing van de doodstraf, met als tussendoel een wereldwijd moratorium op de uitvoering. Meest recent riep de EU Egypte hier ook tot op in de verklaring na afloop van de Associatieraad met Egypte in december 2018.

Mensenrechtensituatie

Fundamentele vrijheden staan in Egypte onder druk. Zo is de ruimte om een kritisch tegengeluid te laten horen beperkt en het maatschappelijk

middenveld wordt door middel van restrictieve wetgeving aan banden gelegd. De mensenrechtensituatie in Egypte is daarom een belangrijk onderwerp van gesprek met de Egyptische autoriteiten. Zo sprak ik tijdens mijn bezoek aan Egypte op 10 mei 2018 uitgebreid met mijn Egyptische collega over onder andere het belang van persvrijheid en de steeds beperktere ruimte voor het maatschappelijk middenveld. Ook in de marge van internationale fora spreekt Nederland de Egyptische autoriteiten aan op zorgelijke ontwikkelingen op het gebied van mensenrechten, zoals ikzelf deed in september 2018 tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York en mijn collegaminister Kaag tijdens de veertigste zitting van de Mensenrechtenraad in februari jl. Deze gesprekken zullen worden voortgezet door de Mensenrechtenambassadeur, die medio april een bezoek zal brengen aan Egypte. Nederland zet zich daarnaast in EU-verband in voor een stevige verklaring tijdens de Mensenrechtenraad, waarin ook zorgen over de mensenrechtensituatie in Egypte worden uitgesproken.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok